

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХЕРСОНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректорка з навчальної та науково-педагогічної роботи

Дар'я МАЛЬЧИКОВА

19" вересня 2025 року

**РОБОЧА ПРОГРАМА
ВИРОБНИЧОЇ ПРАКТИКИ**

Освітня програма Середня освіта (історія та громадянська освіта)

Спеціальність А4 Середня освіта

Спеціалізація А 4.03 Історія та громадянська освіта

Галузь знань А Освіта

Рівень вищої освіти другий (магістерський)

Факультет психології, історії та соціології

Кафедра історії, археології та методики викладання

Курс I

Програму розроблено:

1. **Водотика Сергій Григорович**, професор кафедри історії, археології та методики викладання, доктор історичних наук, професор
2. **Кузовова Наталя Миколаївна**, завідувачка кафедри історії, археології та методики викладання, кандидатка історичних наук, доцентка
3. **Батенко Ганна Вячеславівна**, доцентка кафедри історії, археології та методики викладання, кандидатка історичних наук, доцентка

Програму розроблено на основі освітньо-професійної програми Середня освіта (Історія та громадянська освіта) другого (магістерського) рівня вищої освіти, затвердженої наказом ректора ХДУ № 284-Д від 31 травня 2025 р.

Деканеса факультету

Ірина ШАПОШНИКОВА

Затверджено на засіданні кафедри історії, археології та методики викладання

Протокол № 2 від 22 серпня 2025 р.

Завідувачка кафедри

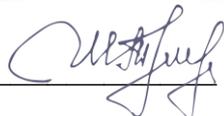

Наталя КУЗОВОВА

Схвалено науково-методичною радою факультету

Протокол № 2 від « 16 » вересня 2025 р.

Голова ради

Тетяна ШВЕЦЬ

Керівниця навчального відділу
“19” вересня 2025 року

Вікторія ЯЦЕНКО

РОБОЧА ПРОГРАМА ПРАКТИКИ

ВСТУП

(загальна інформація про практику, коротка анотація, термін практик)

Практична підготовка здобувачів, які навчаються у Херсонському державному університеті, здійснюється шляхом проходження ними практики в закладах освіти, на підприємствах, в установах та організаціях згідно з укладеними закладами договорами або у його структурних підрозділах, що забезпечують практичну підготовку.

Політика щодо академічної доброчесності регламентується Положенням академічної доброчесності учасників освітнього процесу Херсонського державного університету.

Виробнича практика здобувачів 1 курсу другого (магістерського) рівня відбувається у 2 семестрі термін – 8 тижнів для здобувачів денної форми навчання, 4 тижні для заочної форми навчання на базах закладів середньої освіти, на підприємствах, в установах та організаціях або у структурних підрозділах.

Структура практичної підготовки

Код освітньої компоненти	Компоненти освітньої програми	Кількість кредитів ECTS	Форма контролю	Опис, мета
ОК 09	Виробнича практика	12	диф. залік	Підготовка здобувачів до виконання роботи вчителя та отримання практичних навичок

1. Мета, основні завдання та формат (очний, дистанційний, змішаний, екскурсія, виїзна) практики

Мета практики: закріплення і вдосконалення базових професійних вмінь та формування навичок, що необхідні при виконанні функцій вчителя історії, громадянської освіти та класного керівника у закладах середньої освіти (10-11 класи).

Основні завдання практики:

- практична підготовка до виконання професійних обов'язків вчителя історії, громадянської освіти та класного керівника;
- збір матеріалів та проведення досліджень з тематики кваліфікаційної роботи (проєкту);
- ознайомлення з сучасними методами, формами та засобами навчання в галузі, з позитивними практиками та досвідом роботи вчителів;
- оволодіння сучасними технологіями навчання історії під час практичної діяльності;
- формування та поглиблення професійних умінь і навичок, необхідних для успішної діяльності вчителя;
- набуття досвіду професійної взаємодії з колегами та учасниками освітнього процесу;
- набуття досвіду власної творчої педагогічної діяльності.

Формат проведення практики: дистанційний

2. Програмні результати навчання та компетентності

Код освітньої компоненти	Компоненти освітньої програми	ЗК	ФК (СК)	ПРН
ОК 09	Виробнича практика	ЗК1-5	ФК1-9	ПРН 1. Визначати предметний зміст та послідовність його опрацювання з урахуванням вимог державного стандарту освіти, типових освітніх програм, попередніх результатів навчання учнів, їхніх освітніх потреб; формувати в учнів уявлення про історію на підставі сучасних наукових досягнень. ПРН 2. Розвивати в учнів ключові компетентності та вміння, спільні для всіх компетентностей; формувати готовність до їх застосування у позанавчальній діяльності. ПРН 3. Добирати доцільні форми, методи і засоби навчання, відповідно до мети і завдань навчального заняття, вікових та інших індивідуальних особливостей учнів; застосовувати інноваційні технології навчання історії; упроваджувати технології та методики особистісно зорієнтованого, інтегрованого навчання, виховання та розвитку учнів.

			ПРН 4. Формувати в учнів уміння аналізувати, обгрунтовувати, доводити власну думку, ставити запитання, висувати власні припущення, розрізняти факти і здогади, узагальнювати інформацію; застосовувати технологію критичного мислення для розуміння себе, своїх цінностей та потреб, здатності до осмислення власних рішень та їх наслідків, навичок рефлексії; розвивати в учнів здатність протистояти інформаційному тиску, усвідомлювати маніпуляції. ПРН 5. Оцінювати результати навчання учнів та здійснювати їх моніторинг на засадах компетентнісного підходу. ПРН 6. Формувати ціннісні ставлення в учнів у процесі їхнього навчання, виховання та розвитку. ПРН 7. Формувати в учнів знання про історичні факти, що відображують історію Південної України, стійкі переконання про необхідність збереження історико-культурних пам'яток. ПРН 8. Виявляти повагу до різноманітних національних спільнот як невід'ємної складової історії України, дотримуватись демократичних цінностей, вироблених у процесі історичного розвитку України та світу. ПРН 9. Знати форми та напрями особистісного професійного розвитку, професійні права, мати сформовану мотивацію до здійснення професійної діяльності, дотримуватись принципів академічної доброчесності. ПРН 10. Застосовувати в педагогічній діяльності наукові методи пізнання; інтегрувати інновації у власну педагогічну практику; планувати власний професійний розвиток.

3. Програма (види, зміст і обсяг завдання (робіт), форма виконання) практики

Зміст і оцінювання практики

№	Назва робіт/завдань	Форма звітності (таблиці, графіки, фото-, відео, презентації тощо)	Кількість балів за виконання робіт/завдань (max)
1	2	3	4
1.	Проведення пробних та залікових уроків та виховних заходів на базі практики	Конспекти 2-х залікових уроків з фаху	20
2.	Вивчення позитивних практик та досвіду вчителів історії та класних керівників на базі практики	Аналізу уроку вчителя	10
3.	Збір матеріалів та проведення досліджень з тематики кваліфікаційної роботи, виконання індивідуального завдання	Інформації про виконання індивідуального завдання: конспект уроку або позакласного заходу або дидактичні матеріали за темою кваліфікаційної роботи (проєкту)	10
4.	Проведення виховної години з фаху	Конспект виховної години з фаху	10
5.	Загальне оформлення та ведення звіту про результати практики, презентація результатів практики, захист практики	Звіт про проходження практики	50
Загальна кількість балів			100

Примітки:

Загальна кількість балів:

-100 балів відповідно до Порядку оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти в Херсонському державному університеті (наказ 07.09.2020 № 803-Д)

4. Організація проведення практики

Кожна практика включає три етапи.

На першому етапі практики проводиться настановна конференція, на якій:

- завідувач кафедри та керівники розкривають мету та основні завдання практики, знайомлять здобувачів з базами практики, порядком проходження практики, видами робіт, порядком оцінювання, оформлення звітної документації та процедурою контрольного заходу.

На початку практики здобувачі вищої освіти повинні отримати інструктаж з охорони праці в галузі, ознайомитися з правилами внутрішнього трудового розпорядку підприємства, порядком отримання документації та матеріалів.

Методи навчання

У процесі практичної підготовки використовуються такі методи навчання:

- словесні методи: презентація, розповідь, бесіда, пояснення, дискусія, виконання ситуаційних вправ та обговорення проблемних ситуацій;
- наочні методи: мультимедійна презентація, демонстрація;
- практичні методи: розв'язання практичних та аналітичних завдань, метод проєктування, виконання індивідуальних завдань, тренінг тощо.

5. Методичні рекомендації

Досягнення поставленої мети і завдань практики передбачає оволодіння здобувачами відповідними методиками, практичне ознайомлення з формами їх застосування, що становлять зміст діяльності здобувача-практиканта як майбутнього вчителя історії.

Під час проходження практики здобувачі повинні виконати завдання з фаху та завдання програми практики з психології та педагогіки (за окремою програмою практики)

Завдання практики з фаху включають:

- ознайомлення з плануванням та організацією роботи вчителя історії та виховної роботи на базі практики;
- вивчення позитивних практик та досвіду вчителів історії та класних керівників на базі практики;
- проведення пробних та залікових уроків та виховних заходів на базі практики;
- збір матеріалів та проведення досліджень з тематики кваліфікаційної роботи (проєкту).

Діяльність здобувачів на період виробничої практики у 1-2 тиждень включає:

- знайомство з системою організації освітньо-виховного процесу в закладі базової середньої освіти, адміністрацією та педагогічним колективом;
- ознайомлення з роботою методичного об'єднання, до якого входять вчителі історії на базі практики;
- ознайомлення з роботою кабінетів історії, їх навчальною і методичною базою, навчальними планами вчителя історії (календарно-тематичним планування);
- закріплення за класом, знайомство з його учнями та класним керівником;

- відвідування уроків у закріпленому класі та класах, визначених для проходження практики на базі практики;
- ознайомлення з документацією щодо організації виховної роботи в школі, класі;
- ознайомлення з основними вимогами до ведення класного журналу;
- складання індивідуального плану проходження практики.

Протягом 3-7 тижнів практики здобувачі виконують основну частину завдань з практики, які пов'язані з поглибленням теоретичної підготовки з методики викладання історії в школі та практичною реалізацією набутих знань, беруть безпосередню участь в навчально-виховному процесі:

- проводять аналіз уроку вчителя історії;
- проводять пробні та залікові уроки;
- проводять виховні заходи;
- працюють над виконанням методичної складової кваліфікаційної роботи (проєкту).

На 8-му тижні здобувачі:

- опрацьовують підсумкову звітну документацію;
- здають звіт груповому керівнику з фаху,
- здають документацію керівникам практики з педагогіки та психології,
- беруть участь у підсумковій конференції.

Під час проходження практики здобувач повинен:

- провести не менше двох пробних уроків з фаху;
- провести 2 залікові уроки з фаху;
- провести 1 виховний захід з фаху;
- підготувати аналіз уроку вчителя;
- взяти участь в обговоренні уроків, проведених під час практики своїми одногрупниками;
- виконати індивідуальне завдання, пов'язане зі збором матеріалів та проведення досліджень з тематики кваліфікаційної роботи (проєкту).

**Орієнтовний перелік індивідуальних завдань, що виконують
студенти:**

- розробка уроку або виховного заходу за темою кваліфікаційної роботи (проєкту);
- розробка дидактичних матеріалів до уроку за темою кваліфікаційної роботи (проєкту).
«Тиждень очного навчання» на базі Археологічного музею ХДУ (Івано-Франківськ) передбачено :
- розробка методичного інструментарію для інтеграції музейної експозиції Археологічного музею ХДУ в освітній процес загальноосвітньої школи;
- створення прикладного освітнього продукту (квесту, кейсу, сценарію інтерактивного заняття), спрямованого на розвиток предметних компетентностей учнів засобами археології

6. Система та критерії оцінювання, формування підсумкової оцінки.

За результатами виконання завдань практики та успішного захисту на звітній конференції, здобувач отримує **підсумкову оцінку**.

Підсумкова оцінка виробничої практики нараховується за накопичувальним принципом і є сумою таких компонентів:

Рекомендований розподіл балів за результатами проходження практики

Зміст завдання	Кількість балів
Поточний контроль	50
Проведення пробних та залікових уроків та виховних заходів на базі практики: - конспекти 2-х залікових уроків з фаху	0-20
Вивчення позитивних практик та досвіду вчителів історії та класних керівників на базі практики: - Аналізу уроку вчителя	0-10
Збір матеріалів та проведення досліджень з тематики кваліфікаційної роботи, Інформації про виконання індивідуального завдання: конспект уроку або позакласного заходу або дидактичні матеріали за темою кваліфікаційної роботи (проєкту)	0-10

- Проведення виховної години з фаху	0-10
Підсумковий контроль	50
Ведення звіту про результати практики	0-10
Захист звіту	0-25
Відповіді на запитання	0-15

Здобувач має право оскаржити організацію та результати проходження практики відповідно Порядку оскарження процедури проведення та результатів оцінювання контрольних заходів у ХДУ (наказ від 07.09.2020 № 802-Д), розміщеного за покликанням: <https://ksu24.kspu.edu/s/TanPg>

7. ВИМОГИ ДО ЗВІТНОЇ ДОКУМЕНТАЦІЇ

Звітні документи акуратно оформлюються і подаються груповому керівнику на наступний робочий день після завершення практики. Звітна документація перевіряється, затверджується та оцінюється груповим керівником.

Звіт про практику формується із наступних документів:

1. Звіт про результати практики, в якому обов'язково вказано (його форма та вимоги щодо заповнення доводяться до практикантів на настановній конференції організатором практики):

- терміни початку і закінчення практики, інформація про виконання програми практики;
- перелік всіх видів робіт, що здійснювались за період практики;
- оцінки та підписи групового керівника.

Звіт про практику формується із наступних документів:

1. Звіту про проходження практики.
2. Конспектів 2-х залікових уроків з фаху та 1 виховної години з фаху.
3. Аналізу уроку вчителя.

4. Інформації про виконання індивідуального завдання: конспект уроку або позакласного заходу або дидактичні матеріали за темою кваліфікаційної роботи (проєкту) або індивідуальне завдання в археологічному музеї ХДУ.

8.ПІДВЕДЕННЯ ПІДСУМКІВ ПРАКТИКИ

Контроль за проходженням практики здійснюється у декількох напрямках:

- ведення здобувачем звіту про результати практики, де записуються усі види робіт під час проходження практики;
- оцінка видів робіт, передбачених програмою практики, керівниками практики;
- оцінювання здобувачів включає оцінки за кожне виконане завдання.

Критерії оцінювання практики

Підведення підсумків та узагальнення результатів навчальної практики відбувається на підсумковій конференції (на платформі ZOOM з автентифікацією здобувачів), за участі керівників від університету, представників деканату та членів комісії відповідно до Розпорядження ХДУ «Про затвердження складу комісій для проведення заліку».

Підсумкова оцінка за практику складається з суми балів, отриманих від:

- керівника від бази практики (50%);
- керівника від кафедри історії, археології та методики викладання (50%).

Підсумковий контроль здійснюється під час підсумкової конференції, на якій практикант звітує про виконання завдань практики комісії, призначеній деканом факультету.

Шкала оцінювання практики:

Сума балів /Localgrade	Оцінка ЄКТС		Оцінка за національною шкалою/Nationalgrade
90 – 100	A	Excellent	Відмінно
82-89	B	Good	Добре
74-81	C		

64-73	D	Satisfactory	Задовільно
60-63	E		
35-59	FX	Fail	Незадовільно з можливістю повторного складання
1-34	F		Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

9. ПЕРЕЛІК РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ

Основні:

1. Державний стандарт базової і повної загальної середньої освіти (постанова Кабінету Міністрів України від 23 листопада 2011 р. № 1392)
2. Державний стандарт базової середньої освіти (30 вересня 2020 року). Режим доступу: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/nova-ukrayinska-shkola/derzhavnij-standart-bazovoyi-serednoyi-osviti>
3. [ЗАГАЛЬНІ ПОЛІТИКИ ВИКОРИСТАННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ В НАВЧАННІ, ВИКЛАДАННІ Й ДОСЛІДЖЕННЯХ У ХЕРСОНСЬКОМУ ДЕРЖАВНОМУ УНІВЕРСИТЕТІ](#). Івано-Франківськ, 2023.
4. [Методичні рекомендації для закладів вищої освіти з підтримки принципів академічної доброчесності](#)
5. Навчальні програми з історії, громадянської освіти, 10-11 класи/ Офіційний веб-сайт Міністерства освіти і науки України / <http://mon.gov.ua/>
6. [Положення про кваліфікаційну роботу \(проєкт\) \(Наказ ХДУ від 09.10.2020 № 953-Д\)](#)
7. Професійний стандарт вчителя закладу загальної середньої освіти. Режим доступу: <https://mon.gov.ua/ua/news/zatverdzheno-profstandart-vchitelya-pochatkovih-klasi-v-chitelya-zakladu-zagalnoyi-serednoyi-osviti-i-vchitelya-z-pochatkovoyi-osviti>

Допоміжні:

1. Burston, Wyndham Hedley. Principles of history teaching. Routledge, 2021.
2. Lesh Bruce. "Why won't you just tell us the answer?": teaching historical thinking in grades 7-12. Routledge, 2023.
3. Агалець І.О. (orcid.org/0000-0002-5071-9019) (2021) Виховання зростаючої особистості: життєві цінності дітей та студентів (аналітичний огляд) Державна науково-педагогічна бібліотека України імені В. Сухомлинського, м. Київ, Україна.
4. Археологія України: Курс лекцій / За ред. Л. Л. Залізняка. — К.: Либідь, 2005
Офіційний сайт: arheologia.com.ua
5. Бойков Ю.А. Теоретичні аспекти розгляду понять «держава» і «народ» при викладанні історико-правових дисциплін. Актуальні проблеми історичної освіти: Матеріали Всеукраїнської науковопрактичної конференції / Редкол.: к.і.н., доц. Н.М.Кузовова (відп. ред.) та ін.Херсон: Вид-во ХДУ, 2021. С.13-17.
6. Громадянська освіта в умовах безпекових викликів і загроз : навчальний посібник / за ред. А. М. Круглашова, Н. Ю. Ротар, І. В. Цікул. Чернівці : Чернівецький нац. ун-т, 2022. 184 с.
7. Кузовова Н.М. Голодомор 1932-1933 років на уроках історії: методика вибору джерел та протидії фейкам. Актуальні проблеми історичної освіти: Матеріали Всеукраїнської науковопрактичної конференції / Редкол.: к.і.н., доц. Н.М.Кузовова (відп. ред.) та ін. Херсон: Вид-во ХДУ, 2021.С.13-17.

8. Марченко С., Іванова Т., Гевко О. (2023). Роль використання інноваційних технологій у викладанні історії: огляд та перспективи. *Актуальні питання у сучасній науці*, (10 (16)).
9. Михайлюк В. (2022). Сучасні технології у викладанні історії в школі: теоретичні засади студентської педагогічної практики. *International Science Journal of Education & Linguistics*, 1(3), 120-130.
10. Олексін Ю., Цецик С., Цецик Я. ЗАСТОСУВАННЯ СУЧАСНИХ ОСВІТНІХ ТЕХНОЛОГІЙ ПІД ЧАС ВИКЛАДАННЯ НАВЧАЛЬНОГО КУРУСУ «ГРОМАДЯНСЬКА ОСВІТА». *Актуальні питання у сучасній науці*. 2023. №. 7 (13).
11. Словник-довідник з археології / Ред. кол.: Н. О. Гаврилук та ін. — К.: Наукова думка, 1996 . – 430 с. <https://www.iananu.org.ua/>
12. Херсонщина: від найдавніших часів до сьогодення. Навчально-методичний посібник для вищих та загальноосвітніх навчальних закладів / Цибуленко Л.О., Водотика С.Г., Батенко Г.В., Кузовова Н.М., Павленко В.Я., Цибуленко Г.В. Херсон, 2017. 416 с.

Електронні ресурси:

1. Електронний репозитарій Херсонського державного університету. Режим доступу: https://www.kspu.edu/About/DepartmentAndServices/Library/Resource_2017/Digital_resources_2017/eKhSUIR_2017.aspx
2. Електронна бібліотека Академії педагогічних наук НАН України. Режим доступу: <https://lib.iitta.gov.ua/>
3. Журнал «Археологія». – Режим доступу: <https://iananu.org.ua/vidannya-ia/periodichni/aktualni-seriji/arkheologiya>
4. Журнал «Археологія і давня історія України». – Режим доступу: <https://iananu.org.ua/vidannya-ia/periodichni/aktualni-seriji/adiu>
5. Журнал «Кам'яна доба України». – Режим доступу: <https://iananu.org.ua/vidannya-ia/periodichni/aktualni-seriji/kam-yana-doba>
6. Офіційний веб-сайт Міністерства освіти і науки України / <http://mon.gov.ua/>